

Posolstvo Svätého Otca Františka

pri príležitosti Svetového dňa osôb so zdravotným postihnutím

Drahí bratia a sestry!

Tohoročné slávenie Svetového dňa osôb so zdravotným postihnutím je príležitosťou, aby som vyjadril svoju blízkosť tým, ktorí v takomto mimoriadne ťažkom stave prežívajú túto pandemickú krízu. Sme všetci na jednej lodi uprostred rozbúreného mora, ktoré nám môže naháňať strach; no na tejto lodi musia niektorí ešte viac bojovať a medzi nich patria aj ľudia s vážnym postihnutím.

Témou tohoročného dňa je „Znovuvybudovať svet lepšie: k inkluzívnemu, dostupnému a udržateľnému svetu po Covide-19 pre ľudí s postihnutím“. Dotklo sa ma slovo „znovuvybudovať lepšie“. Pripomína mi evanjeliové podobenstvo o dome postavenom na skale alebo na piesku (porov. *Mt 7, 24 – 27; Lk 6, 47 – 49*). Preto využívam túto vzácnu príležitosť, aby som sa s vami podelil o niekoľko myšlienok, vychádzajúc práve z tohto podobenstva.

1. Hrozba kultúry vyradovania

Na prvom mieste ohrozujú dom „dážď“ a „vetry“, ktoré možno stotožniť s kultúrou vyradovania, v našej dobe takou rozšírenou (porov. apošt. exhortácia *Evangelii gaudium*, 53). Podľa nej sa zdá „akoby niektoré časti ľudstva bolo možné obetovať v prospech selekcie, ktorá podporuje ľudský sektor hodný života bez obmedzení. V podstate, už nie sú ľudia vnímaní ako prvoradá hodnota, ktorú treba rešpektovať a chrániť, najmä ak sú slabí alebo majú zdravotný hendikep“ (encyklika *Fratelli tutti*, 18).

Touto kultúrou sú postihnuté predovšetkým kategórie tých najzraniteľnejších, medzi ktorých patria osoby so zdravotným postihnutím. V posledných päťdesiatich rokoch sa urobili jednak na úrovni občianskych, jednak cirkevných inštitúcií dôležité kroky. Vzrástlo povedomie o dôstojnosti každej osoby, čo viedlo k prijatiu odvážnych rozhodnutí o inklúzii tých, čo žijú s fyzickými alebo psychickými obmedzeniami. Napriek tomu však na úrovni kultúry ostávajú ešte mnohé prejavy, ktoré tejto tendencii v skutočnosti protirečia. Stretávame sa

s odmietavými postojmi, ktoré v dôsledku narcistickej a utilitaristickej mentality vedú k vylúčeniu niektorých, pričom neberú do úvahy, že *krehkosť je nevyhnutne vlastná všetkým*. V skutočnosti existujú ľudia s postihnutím aj veľmi ťažkým, ktorí si, hoci namáhavo, našli cestu k dobrému a zmysluplnému životu, no existujú tiež mnohí, ktorí nemajú nijaký postih, a predsa sú nespokojní, ba často zúfalí. „Zraniteľnosť patrí k podstate človeka“ (porov. *Príhovor na konferencii „Katechéza a osoby so zdravotným postihnutím“*, 21. októbra 2017).

Preto je dôležité práve v tento deň podporiť *kultúru života*, ktorá neustále presadzuje dôstojnosť každého človeka, zvlášť kvôli ochrane mužov a žien so zdravotným postihnutím, každého veku a sociálneho postavenia.

2. Skala „inklúzie“

Pandémia, ktorú prežívame, dodatočne zvýraznila nerovnosti a rozdiely, ktorými je poznačená naša doba, osobitne v neprospech tých najslabších. „Hoci vírus nerobí rozdiely medzi ľuďmi, na svojej ničivej ceste narazil na veľké nerovnosti a diskrimináciu. A ešte ich rozmnožil!“ (*Katechéza na generálnej audiencii 19. augusta 2020*).

Preto je *inklúzia* prvou „skalou“, na ktorej treba stavať náš dom. Aj keď je tento pojem niekedy zneužívaný, evanjeliové podobenstvo o milosrdnom Samaritánovi (*Lk 10, 25 – 37*) ostáva stále aktuálne. Na životnej ceste totiž často narazíme na zraneného človeka, ktorý vykazuje práve znaky hendikepu a krehkosti. „Priятие alebo vylúčenie toho, kto trpí pri ceste, definuje všetky ekonomické, politické, sociálne a náboženské projekty. Každý deň sa nachádzame pred voľbou byť dobrými Samaritánmi, alebo nevšímavými pocestnými, ktorí ich zďaleka obchádzajú“ (*Fratelli tutti*, 69).

Inklúzia by mala byť „skalou“, na ktorej sa budujú programy a iniciatívy občianskych inštitúcií, aby nikto neostal vylúčený, zvlášť tí, čo majú najväčšie ťažkosti. Pevnosť reťaze závisí od toho, ako sa postaráme o jej najslabšie články.

Pokiaľ ide o cirkevné inštitúcie, pripomínam, že treba pripraviť *vhodné a dostupné nástroje* na odovzdávanie viery. Dúfam tiež, že budú, pokiaľ možno, zdarma k dispozícii tým, ktorí ich potrebujú, a to aj prostredníctvom nových technológií, ktoré sa v tomto čase pandémie ukazujú ako veľmi dôležité pre všetkých. Zároveň povzbudzujem k tomu, aby sa kňazom, seminaristom, katechetom a pastoračným pracovníkom poskytla *základná formácia* ohľadom

prístupu k ľuďom s postihnutím a používania inkluzívnych pastoračných nástrojov. Farské spoločenstvá nech sa usilujú o to, aby sa u veriacich rozvíjala voči týmto osobám kultúra prijatia. Vytvárať otvorenú a prístupnú farnosť si vyžaduje nielen prekonanie architektonických bariér, ale predovšetkým solidárne postoje a obetavé činy zo strany farníkov voči osobám s postihnutím a ich rodinám. Cieľom je, aby sme viac nemuseli hovoriť „oni“, ale iba „my“.

3. „Skala“ aktívnej účasti

Na „lepšie znovuvybudovanie“ našej spoločnosti je potrebné, aby inklúzia najzraniteľnejších osôb zahŕňala aj podporu ich *aktívnej účasti*.

Predovšetkým naliehavo pripomínam rovnaké právo osôb s postihnutím na *prijatie sviatostí*, aké majú všetci ostatní členovia Cirkvi. Všetky liturgické slávenia vo farnosti musia byť dostupné tak, aby každý z nich mohol spolu s bratmi a sestrami prehlbovať, sláviť a prežívať svoju vieru. Osobitnú pozornosť treba venovať osobám so zdravotným postihnutím, ktoré ešte neprijali sviatosti kresťanskej iniciácie: tieto osoby treba prijať a začleniť do katechetickej prípravy na prijatie sviatostí. Milosť, ktorú prinášajú nemôže byť nikomu odopretá.

„Vďaka krstu sa každý člen Božieho ľudu stáva učeníkom misionárom (porov. *Mt 28, 19*). Každý pokrstený, nech už má akúkoľvek úlohu v Cirkvi a stojí na ktoromkoľvek stupni poznania svojej viery, je aktívnym protagonistom evanjelizácie“ (*Evangelii gaudium*, 120). Preto si v spoločenstve, akým je Cirkev, aj osoby s postihnutím želajú byť *aktívnymi subjektmi* pastoraácie, a nielen jej adresátmi. „Mnohé osoby so zdravotným postihnutím cítia, že existujú bez toho, že by niekam patrili a na niečom mali účasť. Existuje ešte mnoho vecí, ktoré bránia ich plnému občianstvu. Cieľom je nielen im pomôcť, ale aj dosiahnuť ich aktívnu účasť na občianskom a cirkevnom spoločenstve. Je to náročná a aj vyčerpávajúca cesta, ktorá však bude čoraz viac prispievať k formovaniu svedomí, schopných spoznávať každého ako jedinečnú a neopakovateľnú osobu“ (*Fratelli tutti*, 98). Aktívna účasť osôb s postihnutím na katechéze predstavuje totiž veľké obohatenie pre život celej farnosti. Naštepene krstom na Krista podieľajú sa tiež na jeho kňazskom, prorockom a kráľovskom úrade a vo svojej špecifickej situácii evanjelizujú *prostredníctvom* Cirkvi, *s ňou a v nej*.

Preto aj prítomnosť osôb s postihnutím medzi katechétmi, podľa ich vlastných možností, predstavuje pre spoločenstvo obohatenie. V tomto zmysle treba podporiť tiež ich formáciu, aby mohli dosiahnuť hlbšie vzdelanie aj v teologickej a katechetickej oblasti. Bol by som rád, keby sa vo farských spoločenstvách čoraz viac osôb s postihnutím mohlo stať katechétmi, aby aj cez vlastné svedectvo účinne odovzdávali vieru (porov. *Príhovor na stretnutí „Katechéza a osoby so zdravotným postihnutím“*, 21. októbra 2017).

„Horšia od tejto krízy je iba tragédia, že by sme ju premrhali“ (*Homília na slávnosť Zoslania Ducha Svätého*, 31. mája 2020). Preto povzbudzujem všetkých, ktorí denne a často v tichosti venujú svoje sily pomoci zraniteľným osobám a osobám s postihnutím. Nech naše spoločné rozhodnutie „lepšie znovuvybudovať“ náš dom a synergická spolupráca medzi organizáciami – tak občianskymi, ako aj cirkevnými – prispejú k vybudovaniu pevného „domu“, schopného prijať aj osoby so zdravotným postihnutím a odolného voči každej nepohode, lebo je vybudovaný na skale *inklúzie a aktívnej účasti*.

V Ríme pri sv. Jánovi v Lateráne 3. decembra 2020

František